O‘ZBEKISTONNING CHO‘L HUDUDLARIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI: TABIIY LANDSHAFTLAR VA REKREATSION RESURSLAR TAHLILI

Qaljanbaev Aqilbek

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti, Geografiya va tabiiy resurslar fakulteti

Email: aqilbekqaljanbaev654@gmail.com

ORCID: 0009-0001-9786-6198

Annotatsiya. *Maqolada O‘zbekistonning cho‘l hududlari, jumladan Qoraqalpog‘iston turizm salohiyati tabiiy landshaftlar va rekreatsion resurslar nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Xorijiy, MDH, O‘zbekiston va Qoraqalpog‘iston tadqiqotlari qiyosiy ko‘rib chiqilib, cho‘l turizmi resurslari tasnifi taklif etildi. Rasmiy statistika asosida Qoraqalpog‘iston hududning 37,1 foizini egallashi, aholi zichligi taxminan 12,2 kishi/km² ekani hisoblandi; 2025-yilgi 11,7 mln xorijiy tashrifning 74,4 foizi uch qo‘shni davlatga to‘g‘ri kelishi aniqlandi. Stsenariy hisobi cho‘l mahsulotlariga tashrif oqimining 0,5–2 foizi yo‘naltirilsa, yiliga 58,5-234 ming kishi yuklanishi paydo bo‘lishini ko‘rsatdi. Xulosada bosqichma-bosqich, tabiatni muhofaza qilishni hisobga oluvchi rivojlanish yo‘li taklif etiladi.*

Kalit so‘zlar: *cho‘l turizmi, tabiiy landshaft, rekreatsion resurslar, Qizilqum, Ustyurt, Orolqum, Qoraqalpog‘iston, ekoturizm, barqaror rivojlanish.*

Abstract. *The paper analyses the tourism potential of Uzbekistan’s desert regions, including Karakalpakstan, from the perspective of natural landscapes and recreational resources. International, CIS, Uzbek and Karakalpak studies are compared and a classification of desert tourism resources is proposed. Official statistics show that Karakalpakstan occupies 37.1% of the country’s territory with*

a population density of about 12.2 persons/km², and that 74.4% of the 11.7 million foreign arrivals in 2025 came from three neighbouring countries. A scenario calculation shows that if 0.5–2% of foreign arrivals were directed to desert products, an annual load of 58,500–234,000 visitors would arise. A staged, conservation-sensitive development path is proposed.

Keywords: *desert tourism, natural landscape, recreational resources, Kyzylkum, Ustyurt, Aralkum, Karakalpakstan, ecotourism, sustainable development.*

O‘zbekiston hududining taxminan besh dan to‘rt qismi tekislikdan iborat bo‘lib [4], uning katta qismi cho‘l va yarim cho‘llardir. Mamlakatning markaziy qismida Qizilqum, g‘arbda Ustyurt platosi va Orol dengizining qurigan tubida shakllangan Orolqum joylashgan [4, 5]. Turizm sohasida o‘tgan yillardagi o‘sish asosan an’anaviy madaniy-tarixiy shaharlarga tayangan; Milliy statistika qo‘mitasining dastlabki ma’lumotiga ko‘ra, 2025-yilda turistik maqsadda 11,7 mln xorijiy fuqaro kelgan va bu 2024-yilga nisbatan 46,8 foizga ko‘p [4]. Shu sharoitda cho‘l hududlari «bo‘sh», ammo noyob landshaft va madaniy meros mavjud makon sifatida turizm geografiyasi uchun ilmiy va amaliy qiziqish uyg‘otadi. Tadqiqot maqsadi - cho‘l hududlarining rekreatsion resurslarini tahlil qilish, mavjud tadqiqotlarni umumlashtirish va rasmiy ma’lumotlar asosida turizmni rivojlantirishning real imkoniyat hamda cheklovlarini baholash. Vazifalar: (1) cho‘l turizmi resurslari tasnifini tuzish; (2) xorij, MDH, O‘zbekiston va Qoraqalpog‘iston tadqiqotlarini qiyoslash; (3) hududning geografik va iqlimiy xususiyatlarini miqdoriy tavsiflash; (4) bozor va yuklanish stsenariylarini hisoblash.

2. Nazariy-metodologik asos

Cho‘l turizmi - cho‘l landshaftining kengligi, sukunati va o‘ziga xos geomorfologik shakllaridan foydalanuvchi turizm turi bo‘lib, madaniy turizm, ekoturizm va sarguzasht turizmidan keyin shakllangan yangi yo‘nalish sifatida ta’riflanadi [1]. U manzarani tomosha qilish, dam olish va sarguzashtni o‘z ichiga

oladi [1]. Xalqaro ekoturizm yili (2002) doirasida cho‘llarda barqaror turizm ekoturizmni rivojlantirish, tabiiy va madaniy merosni saqlash hamda mahalliy aholiga bevosita foyda berish o‘rtasidagi nozik muvozanatni saqlash vositasi sifatida ko‘rsatilgan [2]. Shu nazariy asosga tayanib, cho‘l turizmi resurslarini to‘rt guruhga ajratish taklif etildi (1-jadval).

1-jadval. Cho‘l turizmi rekreatsion resurslarining tasnifi (muallif tizimlashtirishi)

Resurs guruhi	Mazmuni	O‘zbekistondan misol	Manba
Geomorfologik	Qumli massivlar, plato, jarliklar, chuqurliklar	Qizilqum, Ustyurt, Barsakelmes (–50 m), Assake-Audan (–29 m)	[4, 5]
Gidrologik va ekologik	Daryo deltasi, qurigan dengiz tubi, qoldiq suv havzalari	Amudaryo deltasi, Orol, Orolqum	[4, 5]
Madaniy-tarixiy	Muzeylar, qal’alar, an’anaviy turmush	I. Savitskiy nomidagi san’at muzeyi (Nukus)	[6]
Faoliyat resurslari	Sarguzasht, jamoaviy va ekoturizm, ekspeditsiya	Orol bo‘yi ekosayohati	[1, 6]

Metodologiya: ikkilamchi manbalar (ilmiy maqolalar, rasmiy statistika va hisobotlar) qiyosiy tahlili, kartografik-geografik tavsif, ulushlar va zichlikni

hisoblash hamda stsenariy modellashtirish usullaridan foydalanildi. Maydonda o‘tkazilgan birlamchi so‘rov yoki o‘lchovlar bu ishda yo‘q; shu sababli 5-bo‘limdagi natijalar prognoz emas, shartli hisob-kitoblardir.

Resurslarni baholash uchun to‘rtta mezon taklif etildi: noyoblik (landshaftning boshqa hududlarda uchramasligi), yetib borish qulayligi, mavsumiy qulaylik va ekologik chidamlilik. Bu mezonlar cho‘l turizmi bo‘yicha sharhlarda ta’kidlangan muvozanat g‘oyasiga turizmni rivojlantirish bilan tabiiy va madaniy merosni saqlash hamda mahalliy aholi manfaatini uyg‘unlashtirishga tayanadi [2]. 2-jadvalda mezonlarning mazmuni va ularni baholashda zarur ma’lumotlar berilgan.

2-jadval. Cho‘l resurslarini baholash mezonlari (muallif taklifi)

Mezon	**Mazmuni**	**Zarur ma’lumot**
Noyoblik	Landshaft yoki ob’ektning o‘ziga xosligi	Resurslar reyestri, ekspert xulosasi
Yetib borish	Shaharlardan masofa, yo‘l va tunash joylari	Transport va joylashtirish ma’lumotlari
Mavsumiy qulaylik	Yil davomida qulay oylar soni	Iqlim qatorlari, turistik iqlim indeksi
Ekologik chidamlilik	Yuklanishga chidash qobiliyati	Ekologik baholash, monitoring

3. Ilmiy tadqiqotlar tahlili

Xorijiy tadqiqotlar. Xitoyning Ningsya hududi misolida cho‘l turizmi tadqiqotlari uning rivojlanish sur’atidan orqada qolayotgani ko‘rsatilgan; mualliflar manzara tomosha qilish, dam olish va sarguzashtni cho‘l turizmi mahsulotlari sifatida ajratgan [1]. Kolumbiya universiteti jurnalida chop etilgan sharhda

cho‘llarda barqaror turizm bo‘yicha so‘nggi o‘n yil ishlari tahlil qilinib, mavzu Amerika va Yevropada kam o‘rganilgani, asosiy ishlab chiqarish Osiyo va Okeaniyaga to‘g‘ri kelgani qayd etilgan [2]. Demak, Markaziy Osiyo cho‘llari uchun ilmiy ma’lumot bo‘shlig‘i xalqaro miqyosda ham mavjud.

MDH tadqiqotlari. E. V. Slepneva va hammualliflar Qozog‘iston, O‘zbekiston va Qirg‘izistonni qamragan Markaziy Osiyoning shimoli-g‘arbiy qismi uchun turistik-rekreatsion rayonlashtirishni bajargan va hududning turistik-rekreatsion salohiyatini tadqiq etgan [3]. Bu ish cho‘l hududlarini yagona mintaqaviy tizimda ko‘rish imkonini beradi, chunki Qizilqum va Ustyurt kabi landshaftlar davlat chegaralaridan tashqariga ham cho‘ziladi.

O‘zbekiston. Milliy statistika qo‘mitasi hududning tabiiy-geografik tavsifi va turistik oqim ko‘rsatkichlarini beradi [4]. Muallif cho‘l turizmini alohida miqdoriy o‘rgangan, qiyoslanuvchi ochiq ilmiy maqolani ko‘rib chiqilgan manbalar doirasida aniqlay olmadi; shu sababli bu mavzu mamlakat uchun ilmiy bo‘sh nish sifatida baholanadi.

Qoraqalpog‘iston. 2021-yil 16-iyunda UNDP va UNESCO hamda Turizm va sport vazirligi hamkorligida «Qoraqalpog‘iston turizm salohiyati: yangi imkoniyatlar va muammolar» mavzusida muhokama o‘tkazilgan; unda hudud mahalliy va xalqaro turistlarga haqiqiy, kam tanilgan va gavjum bo‘lmagan yo‘nalishlar taklif eta olishi, Orol bo‘yida ekosayohat va I. Savitskiy muzeyiga tashrif kabi mahsulotlar ta’kidlangan, ammo infratuzilma va xizmatlarni yaxshilash zarurligi qayd etilgan [6]. Jamoaviy va ekoturizm yo‘nalishi tavsiya etilgan [6]. 3-jadvalda tadqiqotlar jamlangan.

3-jadval. Cho‘l turizmi bo‘yicha tahlil qilingan manbalarning qiyosiy ko‘rinishi

Miqyos	Manba	Yo‘nalish	Asosiy xulosa
Xorij	[1] Frontiers in Environmental Science, 2025	Ningsya (Xitoy) cho‘l turizmi	Cho‘l turizmi yangi shakl, tadqiqotlar rivojdan orqada
Xorij	[2] Manizales jurnali, 2015	Cho‘llarda barqaror turizm sharhi	Mavzu Amerika va Yevropada kam o‘rganilgan
MDH	[3] Slepneva va boshq., 2017	Qozog‘iston, O‘zbekiston, Qirg‘iziston rayonlashtirishi	Mintaqaviy rekreatsion asos yaratilgan
O‘zbekiston	[4] Milliy statistika qo‘mitasi	Geografik va turistik statistika	Tekisliklar ~4/5; 2025-yilda 11,7 mln tashrif
Qoraqalpog‘iston	[5, 6] Rasmiy manbalar, UNDP, 2021	Salohiyat va iqlim	Yuqori salohiyat, infratuzilma cheklangan

4. Tadqiqot obyekti: cho‘l hududlarining geografik va iqlimiy tavsifi

Rasmiy statistikaga ko‘ra O‘zbekiston hududi 448,97 ming km² bo‘lib, uning taxminan besh dan to‘rt qismini tekisliklar egallaydi [4]. Qoraqalpog‘iston 166,6 ming km² maydon bilan respublika hududlari orasida birinchi o‘rinda turadi va

aholisi 2 mln 35,1 mingdan ortiq [5]. Shu raqamlardan hududning mamlakat maydonidagi ulushi 37,1 foiz, aholi zichligi esa taxminan 12,2 kishi/km² ekani hisoblandi (4-jadval). Qoraqalpog‘iston tabiati keskin kontinental cho‘l iqlimi bilan belgilanadi: hududning katta qismini Ustyurt va Qizilqum cho‘llari egallaydi, ular orasida Orol dengizi va Amudaryo deltasi, o‘z navbatida yangi Orolqum cho‘li joylashgan [5].

4-jadval. Qoraqalpog‘istonning geografik ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	**Qiymat**	**Manba**
O‘zbekiston maydoni	448,97 ming km²	[4]
Tekisliklar ulushi	taxminan 4/5	[4]
Qoraqalpog‘iston maydoni	166,6 ming km²	[5]
Qoraqalpog‘istonning mamlakat maydonidagi ulushi	37,1 % (hisob)	[4, 5]
Qoraqalpog‘iston aholisi	2 mln 35,1 ming	[5]
Aholi zichligi	taxminan 12,2 kishi/km² (hisob)	[5]
Eng past nuqtalar (chuqurliklar)	Barsakelmes –50 m; Assake-Audan –29 m	[5]

Iqlim turizm mavsumini belgilaydi. Qoraqalpog‘istonda yoz issiq va quruq, qish sovuq; yanvarda o‘rtacha harorat -5…-8 °C, qishdagi eng past harorat -38 °C, yillik yog‘in taxminan 100 mm [5]. 5-jadvalda bu ko‘rsatkichlarning turizm uchun ahamiyati ko‘rsatilgan; mavsumiy xulosa muallifning mantiqiy talqini bo‘lib, turistik iqlim indeksi hisobi bilan tasdiqlanmagan.

5-jadval. Iqlim ko‘rsatkichlari va ularning turizm uchun ahamiyati

Ko‘rsatkich [5]	**Qiymat**	**Turizm uchun ma’nosi (talqin)**
Yanvarning o‘rtacha harorati	–5…–8 °C	Qishda dam olish turizmi cheklangan
Qishdagi minimal harorat	–38 °C	Qishki ekspeditsiyalar uchun xavf va xarajat
Yillik yog‘in	~100 mm	Quruq havo; suv ta’minoti zarur
Yoz	Issiq va quruq	Issiqlik stressi; bahor va kuz qulayroq bo‘lishi mumkin

5. Amaliy natijalar

Bozor tuzilmasi. Cho‘l mahsulotlari uchun maqsadli bozorlarni aniqlash maqsadida 2025-yil davlatlar kesimidagi tashriflar [4] ulushlarga aylantirildi (6-jadval). Birinchi uch bozor (Qirg‘iziston, Tojikiston, Qozog‘iston) oqimning 74,4 foizini bergan. Qozog‘iston Qoraqalpog‘iston bilan chegaradosh va Ustyurt kabi landshaftlar ikki davlat hududiga tarqalgan, bu esa chegaraviy mahsulotlar uchun asos bo‘lishi mumkin; biroq tashrif maqsadlari (qarindoshlarni ko‘rish va boshqalar) cho‘l turizmiga talab yaratishini bu ma’lumotlardan bevosita xulosa qilib bo‘lmaydi.

6-jadval. 2025-yil xorijiy tashriflar tuzilmasi (11,7 mln)

Davlat	**Tashriflar**	**Ulush, %**	**Kumulyativ ulush, %**
Qirg‘iziston	3,3 mln	28,2	28,2

Davlat	Tashriflar	Ulush, %	Kumulyativ ulush, %
Tojikiston	2,7 mln	23,1	51,3
Qozog‘iston	2,7 mln	23,1	74,4
Rossiya	984,4 ming	8,4	82,8
Afg‘oniston	476,7 ming	4,1	86,9
Turkmaniston	370 ming	3,2	90,1
Xitoy	278,9 ming	2,4	92,5
Turkiya	174,9 ming	1,5	94,0
Hindiston	80,8 ming	0,7	94,7

Yuklanish stsenariysi. Cho‘l va Orol bo‘yi mahsulotlari xorijiy tashriflarning faqat kichik ulushini jalb qiladi, deb faraz qilinsa, hududga tushadigan yuklanishni baholash mumkin. 5-jadvaldagi iqlimiy talqinga ko‘ra, faol mavsum oltita oy (bahor va kuz) deb qabul qilindi (taxminan 180 kun). Natijalar 7-jadvalda; bu prognoz emas, balki rejalashtirish uchun shartli hisob.

7-jadval. Stsenariy hisobi: 11,7 mln xorijiy tashrifning ulushi cho‘l mahsulotlariga yo‘nalsa [4]

Stsenariy (ulush)	Yiliga, kishi	Oyiga (6 oy), kishi	Kuniga (180 kun), kishi
Past (0,5 %)	58 500	9 750	taxminan 325

Stsenariy (ulush)	Yiliga, kishi	Oyiga (6 oy), kishi	Kuniga (180 kun), kishi
O‘rta (1 %)	117 000	19 500	taxminan 650
Yuqori (2 %)	234 000	39 000	taxminan 1 300

Hisob shuni ko‘rsatadiki, hatto 1 foiz ulush ham faol mavsumda kuniga taxminan 650 kishilik yuklanish beradi. Cho‘l ekotizimi va suv resurslari cheklanganligi, aholi zichligi past ekani (12,2 kishi/km²) hisobga olinsa, bu raqam tashrif oqimini tarqatish va kichik guruhlar bilan ishlash zarurligini bildiradi. Aniq yuklanish chegarasini belgilash uchun maxsus ekologik baholash kerak.

SWOT tahlili. Yuqoridagi manbalar asosida kuchli va zaif tomonlar jamlandi (8-jadval).

8-jadval. Cho‘l turizmi SWOT tahlili (muallif sintezi)

Yo‘nalish	Mazmuni va asos
Kuchli tomonlar	Keng va noyob landshaftlar (Qizilqum, Ustyurt, Orol bo‘yi) [4, 5]; Savitskiy muzeyi va ekosayohat kabi mavjud mahsulotlar [6]; turistik oqim tez o‘smoqda [4]
Zaif tomonlar	Infratuzilma va xizmatlar yetarli emas [6]; qiyin iqlim [5]; aholi zichligi past, xizmat ko‘rsatuvchi kadrlar cheklangan (12,2 kishi/km²)
Imkoniyatlar	Qo‘shni bozorlarning katta ulushi (74,4 %) [4]; jamoaviy va ekoturizm yo‘nalishi [6]; mintaqaviy rayonlashtirish asosi [3]; mavzuning xalqaro miqyosda kam o‘rganilganligi [2]

Yo‘nalish	Mazmuni va asos
Xavflar	Ekotizimga ortiqcha yuklanish (7-jadval); Orolqum kengayishi va qurg‘oqchilik muammolari [5]; ilmiy ma’lumotlar yetishmasligi

Taklif etilgan bosqichma-bosqich yo‘l. (1) Ma’lumot bosqichi: cho‘l resurslari reyestri va hududiy tashriflar statistikasini yuritish; (2) pilot bosqich: Nukus - Mo‘ynoq - Ustyurt yo‘nalishida kichik guruhli ekosayohatlar; (3) tartibga solish: har bir ob’ekt uchun yuklanish chegarasi va mavsumiy qoida; (4) kengaytirish: pilot natijalari tasdiqlangandan keyin boshqa cho‘l hududlari (Qizilqum) uchun mahsulot ishlab chiqish. Har bosqichda mahalliy aholining bandligi va daromadi ko‘rsatkichlari kuzatilishi lozim [2, 6].

Mahsulot nuqtai nazaridan resurs guruhlari 9-jadvalda mahsulot turlariga bog‘landi. Mavsum ustuni iqlim ko‘rsatkichlari [5] asosidagi talqin bo‘lib, maydonda tekshirilmagan.

9-jadval. Resurs guruhlari va mahsulot turlari (muallif sintezi)

Mahsulot turi	Resurs guruhi	Ehtimoliy mavsum (talqin)	Asosiy xavf
Landshaft ekspeditsiyalari (Ustyurt, Qizilqum)	Geomorfologik [5]	Bahor, kuz	Issiqlik va yo‘l yo‘qligi
Orol bo‘yi ekosayohati	Gidrologik va ekologik [5, 6]	Bahor, kuz	Chang va shamol, ekotizim yuklanishi

Mahsulot turi	Resurs guruhi	Ehtimoliy mavsum (talqin)	Asosiy xavf
Madaniy yo‘nalishlar (Nukus muzeyi)	Madaniy-tarixiy [6]	Yil davomida	Mavsumiy talab tebranishi
Jamoaviy turizm	Faoliyat resurslari [6]	Bahor, kuz	Xizmat sifati va kadrlar

Jadval shuni ko‘rsatadiki, madaniy mahsulotlar (muzey) iqlimga kamroq bog‘liq bo‘lib, ularni cho‘l ekspeditsiyalari bilan birlashtirish mavsumiy tebranishni yumshatishi mumkin. Bunday kombinatsiyalangan sayohat mahalliy bandlikni ham uzoqroq muddatga ta’minlaydi. Ammo bu xulosa taxminiy: haqiqiy talab va xarajatlar bo‘yicha ma’lumotlar mavjud emas.

6. Muhokama va cheklovlar

Tadqiqot natijalari uch jihatdan ahamiyatli. Birinchidan, cho‘l turizmi xalqaro darajada ham yetarlicha o‘rganilmagani [2] sababli, O‘zbekiston bu yo‘nalishda ilmiy va amaliy tajriba to‘plash imkoniga ega. Ikkinchidan, hududning katta maydoni va past aholi zichligi bir vaqtning o‘zida landshaft salohiyatini va xizmat ko‘rsatish cheklovini bildiradi: turistik mahsulot yaratish uchun mahalliy kadrlar, suv va yo‘l infratuzilmasi zarur [6]. Uchinchidan, ekotizim sezgirligi tufayli har qanday rivojlantirish rejasi muhofaza va mahalliy aholi manfaatini birga ko‘rishi shart [2].

Qo‘shni davlatlar ulushining yuqoriligi [4] chegaradosh hamkorlik imkoniyatini ochadi: Qizilqum va Ustyurt kabi landshaftlar bir necha davlat hududida joylashgani sababli, yagona yo‘nalishlar va umumiy xavfsizlik qoidalari ishlab chiqilishi mumkin. Mintaqaviy rayonlashtirish tajribasi [3] bunday hamkorlik

uchun ilmiy asos bo‘la oladi. Shu bilan birga, cho‘l turizmini «ommaviy» yo‘nalish sifatida emas, kichik guruhli va yuqori sifatli mahsulot sifatida rivojlantirish ekologik xavflarni kamaytiradi.

Tahlilning kuchi resurslar tasnifi va raqamli ko‘rsatkichlarning rasmiy manbalarga bog‘langanligi; zaifligi birlamchi ma’lumot yo‘qligi va foydalanilgan adabiyotning cheklangani. Manbalar soni olti bilan cheklangani sababli ko‘plab mahalliy ishlar (masalan, ekologiya, tarix, etnografiya) qamralmagan. Iqlim talqini turistik iqlim indeksi hisobi bilan tasdiqlanmagan; tashrif maqsadlari va xarajatlar bo‘yicha ma’lumotlar bo‘lmaganligi sababli iqtisodiy samaradorlik baholanmadi. Stsenariy ulushlari (0,5–2 %) asosli bashorat emas, faqat hisob namunasidir.

Xulosa

Cho‘l turizmi xalqaro miqyosda yangi yo‘nalish bo‘lib, tadqiqotlar uning rivojidan orqada qolmoqda; Markaziy Osiyo cho‘llari uchun ilmiy ma’lumot bo‘shlig‘i mavjud [1, 2]. O‘zbekiston hududining taxminan besh dan to‘rt qismi tekislik bo‘lib, Qoraqalpog‘iston mamlakat maydonining 37,1 foizini egallaydi; aholi zichligi past (taxminan 12,2 kishi/km²) [4, 5]. Bu landshaft salohiyatini, shuningdek xizmat va kadr cheklovini ko‘rsatadi. 2025-yilgi xorijiy tashriflarning 74,4 foizi uch qo‘shni mamlakatga to‘g‘ri keladi [4]; cho‘l mahsulotlari uchun bozor birinchi navbatda shu yo‘nalishda o‘rganilishi kerak, ammo tashrif maqsadlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumot talab etiladi. Qoraqalpog‘istonda mahsulot va resurslar mavjud (Orol bo‘yi, muzey), ammo infratuzilma yetishmaydi [6]; iqlim (qishda –38 °C gacha, yillik yog‘in ~100 mm) mavsumni cheklaydi [5]. Real istiqbol - bosqichma-bosqich, kichik guruhli va ekologik cheklovlarga asoslangan

rivojlanish. Kelgusi tadqiqotlar maydon so‘rovlari, turistik iqlim indeksi hisobi va yuklanish chegaralarini aniqlashga qaratilishi kerak.

Adabiyotlar

1. Desert tourism (Ningxia, China) // Frontiers in Environmental Science. 2025. DOI: 10.3389/fenvs.2025.1544890. https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2025.1544890/full [mualliflar va to‘liq nom to‘ldirilsin]

2. Sustainable tourism in deserts: A first approach to state of the art // Universidad de Manizales (Kolumbiya) jurnali. 2015. https://revistasum.umanizales.edu.co/index.php/Asuntosecoyadmon/article/download/2370/2476/10257 [mualliflar va jurnal nomi to‘ldirilsin]

3. Слепнева Е. В., Лопатин М. Н., Чупикова Е. А. Туристско-рекреационное районирование северо-западной части Центральной Азии // Известия Иркутского гос. ун-та. Серия «Науки о Земле». 2017. Т. 22. С. 104–123. https://izvestiageo.isu.ru/en/article/file?id=152

4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi: (a) O‘zbekiston hududi va tabiati haqida («It’s interesting»), https://stat.uz/en/press-center/speeches-and-statements-by-management/36-press-center/5631-it-s-interesting; (b) 2025-yilda 11,7 mln xorijiy fuqaro turistik maqsadda kelgan, https://stat.uz/oz/19-news/committee-news/66311-11-7-million-tourists-

5. Qoraqalpog‘iston Respublikasi rasmiy ma’lumotlari: (a) Qoraqalpog‘iston Jo‘qorg‘i Kengesi, https://joqargikenes.uz/en/republic-of-karakalpakstan/ (maydon, aholi); (b) Invest Uzbekistan, Karakalpakstan tabiati, https://invest.gov.uz/?p=1376 (iqlim, relyef)

6. UNDP Uzbekistan. Tourism potential of Karakalpakstan: new opportunities and challenges. 16.06.2021. https://www.undp.org/node/132486